

Annelik ve Dindarlık

-Annelik Fonksiyonu, Dindarlık ve Psikolojik
İyi Oluş Üzerine-

Sebiha YILDIZ

eski
yeni

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No. | General Publication Number: 2038

FCR Sertifika No. | Certificate Number: 46550

ISNI: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zznvq98

Alt Marka | Imprint: Eskiyei

Yayın No | Publication Number: 454

Kitap Adı : Annelik ve Dindarlık

Alt Başlık : Annelik Fonksiyonu, Dindarlık ve Psikolojik İyi Oluş Üzerine

Book Title : Motherhood And Religiosity

Subtitle : On Maternal Functioning, Religiosity, and Psychological Well-Being

ISBN : 978-625-8596-69-4

DOI : doi.org/10.70458/fcr.9786258596694

Yazar | Author: Sebiha Yıldız | orcid.org/0000-0003-3233-4358

Kurum | Institution: Ondokuz Mayıs Üniversitesi

ROR ID: ror.org/028k5qw24

Yayın Türü: Kitap | Publication Type: Book - Monograph

Yayın Dili: Türkçe | Language: Turkish

Ebat | Dimensions: 13,5 x 21 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 172 (xvi+156)

Yayın Tarihi | Publication Date: Ekim | October 2026

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: HRLK - Maneviyat ve dini deneyim | Spirituality & religious experience

BISAC: REL075000 - Din / Din Psikolojisi | Religion / Psychology of Religion

THEMA: QRVK - Maneviyat ve dini deneyim | Spirituality and religious experience

LC Classification: BL53-BL54 - Din psikolojisi ve dini deneyim | Psychology of religion; Religious experience

DEWEY: 200.19 - Din psikolojisi | Psychology of religion

WoS Category: Din | Religion

WoS Citation Topics Meso: 6.256 - Din | Religion

WoS Citation Topics Micro: 6.256.525 - Maneviyat | Spirituality

Scopus Subject Areas: 1212 - Din Çalışmaları | Religious Studies

Atıf Bilgisi | Cite as: Yıldız, Sebiha. *Annelik ve Dindarlık: Annelik Fonksiyonu, Dindarlık ve Psikolojik İyi Oluş Üzerine*. Ankara: FCR Yayın Ltd. -Eskiyei, 2026.

© Tüm hakları saklıdır | All rights reserved: FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050

Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60

www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

Annelik ve Dindarlık

-Annelik Fonksiyonu, Dindarlık ve Psikolojik
İyi Oluş Üzerine-

Sebiha YILDIZ

Ankara 2026

Yazar Hakkında | About the Author

Sebiha YILDIZ

2015 yılında Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi (İngilizce) Bölümünden mezun oldu. Aynı yıl Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı Din Psikolojisi Bilim Dalı'nda başladığı yüksek lisans eğitimini 2017 yılında tamamladı. 2024 yılında Ondokuz Mayıs Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı Din Psikolojisi Bilim Dalı'nda doktora derecesini aldı. 2016 yılından bu yana araştırma görevlisi olarak akademik çalışmalarını sürdürmektedir.

He graduated from the English-medium Theology Program at Marmara University Faculty of Theology in 2015. In the same year, he began his master's studies in the Department of Psychology of Religion within the Department of Philosophy and Religious Studies at Marmara University Institute of Social Sciences, completing the degree in 2017.

In 2024, he received his PhD from the Department of Psychology of Religion within the Department of Philosophy and Religious Studies at the Institute of Graduate Studies, Ondokuz Mayıs University. Since 2016, he has continued his academic career as a research assistant.

Kitap Hakkında

Annelik ve Dindarlık

-Annelik Fonksiyonu, Dindarlık ve Psikolojik İyi Oluş Üzerine-

Bu araştırmada doğum sonrası dönemde annelik fonksiyonu ile dindarlık ve psikolojik iyi oluş ilişkisi sosyodemografik değişkenler bağlamında ele alınmaktadır. Çalışma kapsamında 0-2 yaş aralığında bebeği olan 272 anne ile online katılımlı anket formu aracılığıyla Kasım 2022 ile Ocak 2024 tarihleri arasında veriler toplanmıştır. Araştırmada kullanılan anket formu *Kişisel Bilgi Formu*, *Barkin Annelik Fonksiyonu Ölçeği*, *İçsel Dini Motivasyon Ölçeği* ve *Psikolojik İyi Oluş Ölçeği*’nden oluşmaktadır.

İlişkisel ve kesitsel tarama modeli kullanılan bu çalışmada “annelik fonksiyonu ile dindarlık ve psikolojik iyi oluş değişkenleri arasında bir ilişki var mıdır?” sorusuna cevap aranmaktadır. Araştırmanın temel problemi ve alt problemleri bağlamında “Annelik fonksiyonu, dindarlık ve psikolojik iyi oluş üzerine annenin yaşı, annenin eğitim durumu, ekonomik durum ve sahip olunan çocuk sayısı gibi demografik değişkenlerin bir etkisi olabilir mi? şeklindeki sorularla araştırmanın hipotezleri test edilmiştir.

Çalışmanın sonuçlarına göre annelik fonksiyonu ve dindarlık arasında ve annelik fonksiyonu ve psikolojik iyi oluş değişkenleri arasında pozitif yönlü anlamlı ilişkiler bulgulanmış, dindarlık ve psikolojik iyi oluş arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır.

Anahtar Sözcükler: Din psikolojisi; Dindarlık; Annelik; Annelik fonksiyonu; Psikolojik iyi oluş

About the Book

Motherhood And Religiosity -On Maternal Functioning, Religiosity, and Psychological Well-Being-

This research addresses the relationship between maternal functioning, religiosity, and psychological well-being in the postnatal period with sociodemographic variables. Within the scope of the study, data were collected between November 2022 and January 2024 from 272 mothers with infants between the ages of 0-2 years through an online participatory survey form. The questionnaire form used in the research consists of the *Personal Information Form*, *Barkin Maternal Function Scale*, and *Psychological Well-Being Scale*.

This study, which uses a relational and cross-sectional survey model, seeks to answer the question, “Is there a relationship between maternal functioning, religiosity, and psychological well-being variables?”. In the context of the main problem and sub-problems of the study, the hypotheses of the study were tested with questions such as “Can demographic variables such as mother’s age, mother’s education level, economic status, and number of children affect maternal functioning, religiosity and psychological well-being?”.

According to the result of the study, there is a significant positive relationship between maternal functioning and religiosity and maternal functioning and psychological well-being variables, but there is no significant relationship between religiosity and psychological well-being variables.

Keywords: Psychology of religion; Religiosity; Motherhood; Maternal functioning; Psychological well-being

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR	xi
ŞEKİLLER DİZİNİ	xiii
TABLolar DİZİNİ	xiii
ÖN SÖZ	xv

1. GİRİŞ

1.1. Araştırmanın Konusu	2
1.2. Araştırmanın Amacı ve Önemi	4
1.3. Araştırmanın Problemi ve Alt Problemleri	5
1.4. Araştırmanın Hipotezleri	6
1.5. Araştırmanın Kapsamı ve Sınırlılıkları	7

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Tarihi Süreç İçinde Annelik	9
2.2. Kadınlık ve Annelik	14
2.3. Psikolojik Açıdan Annelik	21
2.4. Feminist Teori Bağlamında Annelik	28
2.5. Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Annelik	31
2.6. Yeni Nesil Annelik Modelleri	35
2.6.1. Yeni Annecilik (New Momism)	38
2.6.2. Yoğun Annelik (Intensive Motherhood)	39
2.6.3. Blogger Anne (Blogger Mom)	42
2.6.4. Sosyal Medya Anneliği (Social Media Motherhood/Instamom)	44
2.6.5. Siborg Annelik (Cyborg Mothering)	46
2.6.6. Ekolojik Annelik (Ecological Mom)	47
2.6.7. Queer Anneler (Queer Mothers)	49
2.7. Annelik Fonksiyonu	51
2.8. Dindarlık	55
2.8.1. Dindarlık ve Annelik Fonksiyonu İlişkisi	57
2.8.2. Dindarlık ve Annelik Fonksiyonu (İlgili Çalışmalar)	60
2.8.2.1. Annelik Fonksiyonu ile İlgili Çalışmalar	60
2.8.2.2. Annelik ve Dindarlık ile İlgili Çalışmalar	67

2.8.3. İslam'da Annelik ve Annelik Fonksiyonu	70
2.9. Psikolojik İyi Oluş	73
2.9.1. Psikolojik İyi Oluş ve Annelik Fonksiyonu İlişkisi	77
2.10. Dindarlık ve Psikolojik İyi Oluş İlişkisi	79
3. YÖNTEM VE UYGULAMA	
3.1. Araştırmanın Modeli	83
3.2. Evren ve Örneklem	84
3.3. Veri Toplama Araçları	85
3.3.1. Kişisel Bilgi Formu	85
3.3.2. Barkin Annelik Fonksiyonu Ölçeği	85
3.3.3. İçsel Dini Motivasyon Ölçeği	86
3.3.4. Psikolojik İyi Oluş (Esenlik) Ölçeği	87
3.4. Verilerin Toplanması ve İstatistiksel Analizi	87
4. BULGULAR VE YORUMLAR	
4.1. Ölçeklerle İlgili Bulgular	89
4.2. Örneklemenin Demografik Özellikleri	91
4.3. Annelik Fonksiyonu, Dindarlık ve Psikolojik İyi Oluş: Genel Profil	94
4.3.1. Annelik Fonksiyonu	94
4.3.2. Dindarlık	97
4.3.3. Psikolojik İyi Oluş	99
4.4. Annelik Fonksiyonu, Dindarlık, Psikolojik İyi Oluş ve Sosyodemografik Yapı	100
4.4.1. Annelik Fonksiyonu, Dindarlık, Psikolojik İyi Oluş ve Annenin Yaşı	100
4.4.1.1. Annelik Fonksiyonu ve Annenin Yaşı	101
4.4.1.2. Dindarlık ve Annenin Yaşı	103
4.4.1.3. Psikolojik İyi Oluş ve Annenin Yaşı	104
4.4.2. Annelik Fonksiyonu, Dindarlık, Psikolojik İyi Oluş ve Annenin Eğitim Durumu	106
4.4.2.1. Annelik Fonksiyonu ve Annenin Eğitim Durumu	106
4.4.2.2. Dindarlık ve Annenin Eğitim Durumu	108
4.4.2.3. Psikolojik iyi Oluş ve Annenin Eğitim Durumu	110

4.4.3. Annelik Fonksiyonu, Dindarlık, Psikolojik İyi Oluş ve Ekonomik Durum	112
4.4.3.1. Annelik Fonksiyonu ve Ekonomik Durum	112
4.4.3.2. Dindarlık ve Ekonomik Durum	115
4.4.3.3. Psikolojik İyi Oluş ve Ekonomik Durum	116
4.4.4. Annelik Fonksiyonu, Dindarlık, Psikolojik İyi Oluş ve Sahip Olunan Çocuk Sayısı	118
4.4.4.1. Annelik Fonksiyonu ve Sahip Olunan Çocuk Sayısı	118
4.4.4.2. Dindarlık ve Sahip Olunan Çocuk Sayısı	119
4.4.4.3. Psikolojik İyi Oluş ve Sahip Olunan Çocuk Sayısı	120
4.5. Annelik Fonksiyonu, Dindarlık ve Psikolojik İyi Oluş Arasındaki İlişki	121
4.5.1. Annelik Fonksiyonu ve Dindarlık Arasındaki İlişki	121
4.5.2. Annelik Fonksiyonu ile Psikolojik İyi Oluş Arasındaki İlişki	122
4.5.3. Dindarlık ile Psikolojik İyi Oluş Arasındaki İlişki	123
5. SONUÇ VE ÖNERİLER	127
KAYNAKLAR	133
DİZİN	153

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 3.1. Araştırma Modeli	83
Şekil 4.1. Katılımcı Annelerin Eğitim Durumlarına Göre Dağılımları	93
Şekil 4.2. Katılımcı Annelerin Ekonomik Durumlarına Göre Dağılımları	93
Şekil 4.3. Katılımcı Annelerin Sahip Oldukları Çocuk Sayısına Göre Dağılımları	94
Şekil 4.4. Barkin Annelik Fonksiyonu Ölçeği Puan Ortalamaları	95
Şekil 4.5. İçsel Dini Motivasyon Ölçeği Ortalama Puanı	98
Şekil 4.6. Psikolojik İyi Oluş Ölçeği Puanı Ortalamaları	100

TABLolar DİZİNİ

Tablo 4.1. Barkin Annelik Fonksiyonu Ölçeği Tanımlayıcı İstatistikler ve Güvenirlilik Katsayıları	90
Tablo 4.2. İçsel Dini Motivasyon Ölçeği Tanımlayıcı İstatistikler ve Güvenirlilik Katsayıları	90
Tablo 4.3. Psikolojik İyi Oluş Ölçeği Tanımlayıcı İstatistikler ve Güvenirlilik Katsayıları	91
Tablo 4.4. Örneklemenin Sosyodemografik Özellikleri	92
Tablo 4.5. Yaş Göre Annelik Fonksiyonu	101
Tablo 4.6. Yaş ve Dindarlık İlişkisi	103
Tablo 4.7. Annenin Yaşı ve Psikolojik İyi Oluş İlişkisi	105
Tablo 4.8. Annelik Fonksiyonu ve Eğitim İlişkisi	107
Tablo 4.9. Dindarlık Düzeyi ve Eğitim Durumu İlişkisi	109
Tablo 4.10. Psikolojik İyi Oluş ve Eğitim Durumu İlişkisi	111
Tablo 4.11. Annelik Fonksiyonu ve Ekonomik Durum İlişkisi	114
Tablo 4.12. Dindarlık Düzeyi ve Ekonomik Durum İlişkisi	116
Tablo 4.13. Psikolojik İyi Oluş Düzeyi ve Ekonomik Durum İlişkisi	117
Tablo 4.14. Annelik Fonksiyonu ve Sahip Olunan Çocuk Sayısı İlişkisi	119
Tablo 4.15. Dindarlık Düzeyi ve Sahip Olunan Çocuk Sayısı İlişkisi	120
Tablo 4.16. Psikolojik İyi Oluş Düzeyi ve Sahip Olunan Çocuk Sayısı İlişkisi	121
Tablo 4.17. Annelik Fonksiyonu, Dindarlık ve Psikolojik İyi Oluş Düzeyleri Arasındaki İlişki	124

KISALTMALAR

BIMF	: Barkin Annelik Fonksiyonu Ölçeği
IFSAC	: Doğum Sonrası İşlevsel Durum Envanteri
SPSS	: Sosyal Bilimciler İçin İstatistik Programı
TDK	: Türk Dil Kurumu
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu

ÖN SÖZ

Annelerimizin kızlarına söyledikleri bir söz vardır: “Anne olunca anlarsın.” Söylendiği zaman üzerine pek düşünülmeyen bir söz, tez konusu bulmaya çalışan yeni bir anne için merak konusu olunca, elinizdeki eser fikir olarak ortaya çıktı. Hayatın tam içinde tüm yoğunluğuyla yaşadığım bu deneyimi akademik açıdan anlamlandırmaya çalışırken kendime şu soruları sordum: Annelik denince neyi kastederiz? Bir anneden ya da bir kadından anne olarak neler bekleriz? Anneliğin bir kapsamı var mıdır? Annelik görevleri nelerdir? Bir kadının anne olarak işlevleri nelerdir? Bu işlevlerle annenin hayatı arasında dini ve psikolojik yönlü bir ilişki var mıdır? Annelik işlevleri kadının dindarlığını etkiler mi ya da tam tersi, annenin dindarlığı onun işlevselliğini etkiler mi? Annelik, annenin psikolojisini nasıl etkiler? Anneliğin işlevselliği ile annenin psikolojik iyi oluşu arasında nasıl bir ilişki vardır? İşte elinizdeki bu çalışma, hem kendi annelik serüvenimde zihnimi meşgul eden bu sorulara yanıt arayışının hem de tecrübe edilen anneliği akademik metinlerin nesnel diliyle buluşturma gayretinin bir ürünüdür.

Annelik, insanlık tarihi kadar eski bir deneyimdir ama üzerine en az söz söyleme imkânı bulanlar çoğu zaman anneler olmuştur. Yaşanılan deneyimin yoğunluğu ve sorumluluğu annelere pek de konuşma imkânı bırakmamıştır. Onlar, tüm gerçekliğiyle yaşamaya devam etmişlerdir. Tarif edilmesi güç bir yoğunluğa sahip olan annelik deneyiminin, akademik sınırlar içerisinde anlaşılabilmesi ve ölçülebilmesi öncelikle kavramın sınırlarının belirlenmesine bağlıdır. Çünkü annelik; zamana, topluma ve kişisel tecrübeye göre farklılaşan, soyut ve öznel bir yapı taşımaktadır. Bu çalışma, anneliğin tamamını kuşatma iddiasında bulunmak yerine, anneliğin işlevselliğini ölçülebilir bir çerçevede incelemeye odaklanmaktadır. Annelik işlevselliği, literatürde “annelik fonksiyonu” kavramıyla ifade edilmek-

te; annenin bebek bakımına, öz bakıma, anne-bebek bağlanmasına, annenin psikolojik durumuna, sosyal desteğe, ev işlerine ve annelik rolüne uyumu gibi alanları kapsamaktadır.

Annelik fonksiyonu, dindarlık ve psikolojik iyi oluş kavramları bağlamında yaptığımız bu çalışmanın birinci bölümünde, anneliğin tarihsel süreçteki seyrinden, kadınlıkla arasındaki koparılabilir bağdan bahsedilmekte; annelik, psikolojik kuramlar, feminist teori ve toplumsal cinsiyet açısından değerlendirilmektedir. Gelenekselden farklılaşarak modern zamanda ortaya çıkan yeni nesil annelik modellerine değinilmekte, annelik fonksiyonu ve annelik fonksiyonunun ölçülmesi, annelik ve dindarlık ilişkisi, annelik fonksiyonu ve dindarlık ilişkisi, İslamiyet bağlamında annelik fonksiyonu, annelik fonksiyonu ve dindarlığın psikolojik iyi oluşla ilişkisi konuları ele alınmaktadır. Yöntem ve Uygulama bölümünde, annelik fonksiyonu ile dindarlık ve psikolojik iyi oluş arasındaki ilişkiyi ölçmek için tasarlanan modeller, evren ve örneklem ile veri toplama araçları değerlendirilmekte; verilerin istatistiksel analizi yapılmaktadır. Bulgular ve Yorumlar bölümünde, annelik fonksiyonu, dindarlık ve psikolojik iyi oluş bağlamında araştırma kapsamında toplanan verilerden elde edilen bulgular ve yorumlar sunulmaktadır.

Bu çalışmanın ilk adımlarını birlikte attığımız hocam Prof. Dr. Hüseyin Peker'i rahmetle anıyorum. Araştırma sürecinde desteğini esirgemeyen danışmanım Prof. Dr. Ali Rıza Aydın'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Araştırma verilerinin toplanması için desteklerini esirgemeyen ve anket formlarını doldurarak yardımcı olan tüm annelere içtenlikle teşekkür ediyorum.

Bu eserin ortaya çıkmasını hayatımdaki varlıklarına borçlu olduğum oğullarım Kerem Yılmaz ve Burak'a bu süreçteki sabırları ve sevecen tavırları için minnettarım. Hayat yolculuğunda olduğu gibi akademik yolculuğumda da beni yalnız bırakmayan, doğru ve yerinde yönlendirmeleriyle çalışmalarına destek olan eşim İlhan'a müteşekkirim.

Sebiha YILDIZ